

Motion till riksdagen 2009/10:K14

**av Berit Andnor m.fl. (s, v, mp)
med anledning av prop. 2009/10:199**

Nya villkor för stödet till dagspressen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om befintliga övergångsbestämmelser i presstödsförordningen (1990:524) (avsnitt 9 i propositionen).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte tidsbegränsa presstödsförordningen och om att inte göra en översyn av presstödet (avsnitt 9).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vidare utreda frågan om elektroniskt distribuerade dagstidningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om reglerna för dagspress på minoritetsspråk.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder vad gäller distribution av dagspress.

Regeringens förslag

Propositionen innehåller förslag och bedömningar i fråga om presstödet till dagstidningar. Regeringen gör bedömningen att vissa av bestämmelserna i presstödsförordningen (1990:524) som reglerar driftsstödet bör ändras för att säkerställa att förordningen inte står i strid med EU:s statsstödsregler.

Det föreslås att högfrekventa storstadstidningar ska vara berättigade till det allmänna driftsstöd som gäller för övriga hög- och medelfrekventa dagstidningar. Storstadstidningar som normalt utkommer med sju nummer per vecka ska därutöver kunna få ett extrastöd som motsvarar maximalt 40 % av de

Fel! Okänt namn på

nettokostnader som följer av de krav som särskilt ställs på denna typ av tidning i presstödsförordningen. Det sammanlagda driftsstödet till storstadstidningarna får dock inte överstiga 45 miljoner kronor per år. Minskningen av driftsstödet från den nuvarande nivån ska ske etappvis under fem år med början i januari 2011.

Regeringen föreslår också att gränser ska införas för hur stor del av tidningsföretagens kostnader som får täckas av driftsstödet.

Vidare görs bedömningen att tidningsföretag vars tidning har beviljats driftsstöd årligen bör redovisa till Presstödsnämnden hur driftsstödet har använts och vilka kostnader det har täckt. Presstödsnämnden bör göra en sammanställning av redovisningarna och ge in denna till regeringen och Europeiska kommissionen.

Regeringen gör bedömningen att de föreslagna ändringarna i presstödsförordningen bör tidsbegränsas till den 31 december 2016. En översyn av presstödet bör göras och nödvändiga ändringar av systemet föreslås i så god tid att de kan träda i kraft den 1 januari 2017.

Propositionen behandlar också ett antal förslag som Presskommittén förde fram i samband med slutbetänkandet ”Mångfald och räckvidd” (SOU 2006:8).

Historik

Vi anser att den borgerliga regeringens hantering av presstödsfrågan har varit under all kritik. Regeringen har från dag ett efter regeringsskiftet misskött frågan. Exempel på detta är att

- man i kontakterna med EU inte har stått upp för det svenska presstödet som princip
- man har skött avgörande förhandlingar med enbart tjänstemän närvarande
- man har gått med förhandlingsbud till EU som inte varit förankrade i riksdagen
- informationen till riksdagen har saknat substans
- regeringen tvärt har bytt åsikt i frågan ett antal gånger.

Våren 2006 beslutade riksdagen om förändringar i presstödet. Beslutet stöddes av en bred blocköverskridande majoritet, bestående av alla partier utom moderaterna och folkpartiet.

I enlighet med de regler som gäller för statsstöd anmälde förändringen till EU-kommissionen. Under sommaren hörde kommissionen av sig och ville ha svar på ytterligare frågor om stödet, men det fanns inga tecken på att kommissionen skulle försöka stoppa förslaget.

Men omedelbart efter regeringsskiftet 2006 började problemen. Efter tre dagar i tjänst beslutade den nya kulturministern, Cecilia Stegö-Chiló (m), att dra tillbaka anmälan om presstödsförändringen till EU. Det enda underlag för beslutet som fanns var ett telefonsamtal från en tjänsteman på EU-kommissionen till en tjänsteman på Näringsdepartementet.

I november 2006 hävdade kommissionens talesman i konkurrensfrågor, Jonathan Todd, att Sverige fogat sig i kommissionens kritik och förmodades inkomma med ett nytt lagförslag till kommissionen.

Den nya kulturministern Lena Adelsohn-Liljeroth (m) bestred Todds påstående om att regeringen nu skulle återkomma med ett lagförslag som tillgodosåg EU-kommissionens krav. Någon sådan beredning förekommer inte i Regeringskansliet, berättade hon.

Trots detta påstående fördes förhandlingar på tjänstemannanivå med EU-kommissionen under hela 2007. Information om förhandlingsupplägg och förhandlingsresultat släpptes då och då till riksdagens konstitutionsutskott.

Den 31 januari 2008 fick utskottets ledamöter reda på att det nu fanns ett färdigt svenskt förslag till hur presstödet skulle utformas, ett förslag som de fyra borgerliga regeringspartierna stod bakom och som innebar stora förändringar i stödets utformning och konsekvenser.

I budgetpropositionen för 2009 svängde helt plötsligt regeringen och meddelade att presstödet skulle ligga fast och att det var utgångspunkten i fortsatta diskussioner med EU.

Resultatet av denna omsvängning ser vi nu. Regeringen har återigen svängt. Faktum är att kulturministern under tre och ett halvt år har lyckats inta nästan alla ståndpunkter som finns i denna fråga, men hon har fortfarande inte lyckats verkställa riksdagens beslut från sommaren 2006 om presstödet.

Det är mot denna bakgrund uppenbart att det förslag som regeringen nu, efter slutförda förhandlingar med EU, återkommer till riksdagen med, med en klokare hantering från regeringens sida, sett betydligt annorlunda och bättre ut.

Föreslagna förändringar av presstödet som en följd av diskussionerna med EU

Det har som ovan beskrivits varit extremt svårt att följa den process som legat bakom det nuvarande förslaget. Eftersom våra tre partier inte varit inblandade i processen på ett sätt som motiverar att vi ska behöva ta ansvar för var sig den eller resultatet av den vore den enkla vägen ut att helt avslå propositionen. Vi vet dock att EU-kommissionen, efter regeringens tafatthet i förhandlingarna, inte skulle låta sig nöjas med en situation som inte innebär förändringar. Därför accepterar vi, om än motvilligt, de förslag till förändringar som i sak görs av presstödet efter diskussionerna med EU.

Vi kan dock inte acceptera regeringens förslag om att presstödet som princip per automatik ska omprövas av regeringen och därmed EU-kommissionen vart sjätte år. Det är ett mycket olyckligt sätt att ge EU inflytande över en principfråga som vi anser är avgjord i samband med de medlemsförhandlingar som föregick inträdet i EU 1995.

Förslaget om omprövning skapar inga goda förutsättningar för en långsiktig och stabil utgivning av s.k. andratidningar och riskerar därför att påtagligt

Fel! Okänt namn på

försämra mediemångfalden vad gäller dagstidningar och bör även därför avslås av riksdagen.

Presskommitténs återstående förslag

Presskommitténs slutbetänkande innehåller även ett antal förslag som ännu inte varit föremål för behandling i riksdagen. De är inte heller av den karaktären att de har varit aktuella i diskussionerna med EU.

Vad gäller elektroniskt distribuerade tidningar var kommitténs förslag att vidare utreda hur man kan stimulera etableringar av digitala dagstidningar och de mediepolitiska konsekvenserna av ett teknikskifte. Regeringens förslag är att inte göra något. Vi menar att det finns skäl att följa kommitténs förslag och vidare utreda frågan om elektroniskt distribuerade dagstidningar.

De frågor som rör stödet till minoritetspress vill regeringen behandla på så sätt att det ska initieras ett samarbete mellan Sverige, Norge och Finland för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar på meänkieli och samiska. I övrigt förslås inga åtgärder för minoritetspressen.

Presskommittén föreslog utöver samarbetet att kravet på att 90 % av tidningens upplaga måste vara spridd i Sverige skulle tas bort, men att endast de exemplar som är abonnerade i Sverige ska räknas för presstödet.

Vi instämmer med regeringen och kommittén i fråga om vikten av att initiera ett samarbete över gränserna för att underlätta utgivningen av gränsöverskridande dagstidningar, men vi anser att regeringen närmare bör undersöka möjligheten och konsekvenserna av att ta bort 90 %-spärren samt särregler med en lägre trappa för dagspress på minoritetsspråk.

Regeringen föreslår ingen konkret åtgärd vad gäller distributionsfrågor utan menar att Presstödsnämnden ska följa upp utvecklingen i ärendet varje år. Detta menar vi är en alltför passiv hållning.

Skrivningarna kring likaprisprincipen i presstödsförordningen kan tolkas olika, och det hade därför varit bra med ett förtydligande av vilka moment som ska ingå. Ska principen gälla i hela kedjan eller bara i de sista leden ut till abonnenten? Vi menar att lika pris ska ingå generellt i distributionskedjan och därmed omfatta även packning och regionala transporter.

Det finns fler frågor kring distributionsmarknaden som behöver ses över. På den korta tid som förflutit sedan Presskommitténs betänkande har mycket hunnit hända på distributionsmarknaden. Posten har fått ändrade uppgifter, och många distributionsföretag ägs i dag av den konkurrerande tidningen. Kostnaderna för distribution har ökat och blivit till en allt större del av tidningarnas budget, vilket lett till att tidningar valt att ha varannandagsutdelning i stället för att dela ut varje dag. Detta skapar problem både ur demokratisk synpunkt och vad gäller mångfald och yttrandefrihet för de abonnenter och de medborgare på landsbygden som berörs. Den indragning av stödet till lördagsutdelning som den borgerliga regeringen genomförde 2007 har bidragit till denna utveckling. Regeringen bör inte bara låta Presstödsnämnden följa utvecklingen på samdistributionsområdet utan även överväga egna ini-

Fel! Okänt namn på

tiativ för att inte problemen med distributionen av dagspress ska få skadlig inverkan på mediemångfalden i landet.

Stockholm den 20 april 2010

Berit Andnor (s)

Morgan Johansson (s)

Helene Petersson i Stockaryd (s)

Marianne Berg (v)

Mikael Johansson (mp)

Yilmaz Kerimo (s)

Billy Gustafsson (s)

Phia Andersson (s)